הכנסת

ועדת החקירה הפרלמנטרית בעניין האזנות סתר

סימוכין:00416809
ירושלים,א' שבט תשס"ט
26 ינואר 2009

סיכום דיוני ועדת החקירה הפרלמנטרית לחקר האזנות הסתר

ביום ה' בטבת התשס"ז (26 בדצמבר 2006) אישרה מליאת הכנסת את הצעת ועדת הכנסת להקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בעניין האזנות סתר.

תפקידיה וסמכויותיה של הוועדה על פי החלטת הכנסת הם כדלקמן:

(1) לבחון את התשתית החוקית והאיזונים שנקבעו בחוק ובחקיקת המשנה בין הזכות לפרטיות לבין אינטרסים ציבוריים אחרים, לרבות הענישה הקבועה בנושא;

(2) לחקור את סוגית האזנות הסתר הנעשות למניעת עבירות וגילוי עבריינים (ולא האזנות סתר למטרת ביטחון המדינה) על כל היבטיה: הפעלת החוק בידי רשויות החקירה והתביעה ובידי בתי המשפט (לרבות תפיסת ההפעלה, המקצועיות, בעלי התפקידים, מנגנוני הבקרה, התפוקות והתוצאות של מערך האזנות הסתר);

(3) סמכויות ועדת החקירה לעניין זימון וקבלת מידע ולעניין ניהול ישיבותיה (לרבות הקמת ועדות משנה וחיסוי ישיבות) יהיו כסמכויות הנתונות לוועדה קבועה של הכנסת.

ועדת החקירה הפרלמנטרית החלה את פעילותה ביום י' באדר התשס"ז (28 בפברואר 2007). ברקע דיוני הוועדה עמדו ההסדרים הקבועים בחוק האזנת סתר התשל"ט-1979 (להלן – 'החוק', או 'חוק האזנת סתר'), אשר אוסר, ככלל, על האזנת סתר ועל השימוש בידיעה או בתוכנה של שיחה שהושגו על ידי האזנת סתר.

התפישה אשר הנחתה את הוועדה היתה כי האזנת סתר לשיחותיו של אדם ללא ידיעתו פוגעת בזכותו לפרטיות. עם זאת, החוק הישראלי מתיר בתנאים מסוימים למשטרה להאזין האזנת סתר כאשר הדבר דרוש לגילוי, לחקירה או למניעה של עבירות מסוג פשע, או לגילוי או לתפיסה של עבריינים שעברו עבירות כאמור. מאחר ומדובר בפגיעה של ממש בזכות החוקתית לפרטיות, ביקשה ועדת החקירה הפרלמנטרית לבחון, בין היתר, את אופן ומידת ההקפדה על הסבירות והמידתיות שבהן נעשה השימוש בסמכויות אלה.

הוועדה עמדה על כך, שביסוד האיסור על האזנת סתר וחריגיו המתירים האזנות למטרות שונות, עומד האיזון שבין זכותו של היחיד לפרטיות וכנגדה זכותו של הציבור לביטחון. האזנת סתר לשיחותיו של אדם ללא ידיעתו פוגעת בזכותו לפרטיות וכן בזכותו לחיסיון מפני הפללה עצמית. ואולם, הוועדה הכירה בכך שיש שפגיעה זו מוצדקת לשם

הגנה על הציבור מפני גורמים עוינים ופליליים. נטען בפני הוועדה, כי נוכח התגברות הפשיעה, תחכומה ומורכבותה, האזנות סתר הן כלי חשוב בעבודת המשטרה, בגדר "הכרח בל יגונה". מאידך גיסא, נטען גם כי נוכח הכוח שהיתר האזנת סתר נותן בידי הגורם המאזין, יש מקום לריסון אותו הכוח והפעלת שיקול דעת במשנה זהירות.

נוכח המורכבות האמורה הכרוכה בכל דיון שעניינו האזנות סתר, וכדי להבטיח שדיוני הוועדה יהיו ענייניים ויביאו לבחינה אמיתית וראויה של הנושאים שקבעה הכנסת בהחלטתה, החליטה הוועדה עובר לפתיחת דיוניה, על הנושאים שיעמדו לבחינה. כל אחד מהנושאים, לרבות פירוט השאלות העומדות לדיון, הועבר לכלל הגורמים הרלבנטיים לפני לכל דיון. בין גורמים אלה ניתן למנות את משרד המשפטים, פרקליטות המדינה, המשרד לביטחון הפנים, משטרת ישראל, הנהלת בתי המשפט, הסנגוריה הציבורית, לשכת עורכי הדין, וכן גורמים שונים מהאקדמיה ונציגי משרדי ממשלה נוספים.

במהלך דיוניה, עמדו לרשות הוועדה לא רק ידיעותיהם ומקצוענותם של הגורמים האמורים, אלא גם מספר דוחות כתובים פומביים אשר להם נגיעה לנושא האזנות הסתר, כדלקמן:

- דין וחשבון שנתי של מבקר המדינה מס' 54ב – בחודשים אוגוסט 2002-יוני 2003 בדק משרד מבקר המדינה את האזנות הסתר שעושה המשטרה. הביקורת נעשתה במדור תפקידים מיוחדים, ביחידות המרכזיות שבמחוזות המשטרה וביחידות הארציות, ביחידות ההערכה וביחידות האזנת הסתר הארציות והמחוזיות של המשטרה. בדיקת השלמה נעשתה במשרד המשפטים. לא נעשתה ביקורת על בתי המשפט בכל הנוגע להחלטות השיפוטית שניתנו.

- דין וחשבון צוות הבדיקה בנושא האזנות סתר – בעקבות בחינתו של היועץ המשפטי לממשלה הקודם, מר אליקים רובינשטיין, את תיק מח"ש בפרשת האזנות הסתר ביאחב"ל שנפתח נגד ניצב משה מזרחי, החליט היועץ המשפטי לממשלה על הקמת צוות לצורך הפקת לקחים בעקבות הממצאים שעלו מחקירת פרשת מזרחי, ולשם בחינת הצורך בשינוי חקיקה או נהלים בנושא האזנות סתר (להלן – 'צוות משיח'). הצוות דן בין היתר, בצורך בהפקת לקחים מאותה חקירה ובחינת הצורך בשינויי חקיקה או נהלים, וכן בנושאים הבאים: הצורך במערכי בקרה נוספים בעת הגשת בקשות לצווי האזנת סתר; הבהרה לגבי היקפה של "הפקה מודיעינית"; שאלת הצורך בקבלת היתר האזנת סתר לגבי שיחות טלפון הנערכות ב"רשות הרבים"; ובחינת דרכים ליישום הוראות חוק האזנת סתר בנוגע לאיסור האזנות לשיחות עליהן חל חיסיון עו"ד-לקוח.

- המלצות הצוות לבחינת האירועים שקדמו למותו של ד"ר דיוויד וינר ז"ל – מנכ"ל משרד המשפטים, בעצה אחת עם שרת המשפטים, היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה והסנגורית הציבורית הארצית, מינה צוות בדיקה לבחינת ההיבטים הנוגעים למהלכים שנקטו התביעה הכללית והסנגוריה הציבורית בקשר למהלכים שאירעו במהלך התקופה שבין רצח כבוד השופט עדי אזר בפתח ביתו ביום 19.07.04, למותו של ד"ר וינר (להלן – 'דו"ח וינר'). מטרתו העיקרית של הצוות היתה הפקת לקחים ככל שניתן, על מנת לשפר את תפקודן של המערכות הנוגעות בדבר ולנסות ולהבטיח, עד כמה שהדבר אפשרי, שבעתיד לא ייקלע סנגור למצב הקשה שבו היה נתון ד"ר וינר עובר להתאבדותו. בפרט, הצוות מונה לבחון את פעולותיהן של התביעה הכללית והסנגוריה הציבורית.

- דו"ח בדיקה בנושא העברת תוצרי האזנת סתר בת.פ 5461/06 מ"י נ' ח"כ חיים רמון – דו"ח בדיקה של כבוד השופט (בדימוס) שלום ברנר בעניין תהליכי ההעברה להגנה של תוצרי האזנת הסתר שהיוו חלק מחומר החקירה בתיק הנדון והסיבות שבעטיין חלק מהחומר לא הועבר במועד (להלן – 'דו"ח ברנר').
- מכתבו של כבוד השופט (בדימוס) ורדי זיילר לשר המשפטים פרופ' דניאל פרידמן – מכתב בדבר הצעדים אשר ראוי לנקוט בעקבות דו"ח ברנר ובעקבות השאלות הנוספות שהתעוררו בפרשת השר רמון (להלן – 'דו"ח זיילר').

כמו כן, עמדה לעיונה של הוועדה עיקריה של הצעת חוק האזנת סתר (תיקון מס' 5), התשס"ח-2008 (להלן – 'הצעת החוק הממשלתית'). הצעת החוק האמורה, שמספרה מ-397, הוגשה מטעם הממשלה ובמהלך דיוני הוועדה אף אושרה בקריאה הראשונה. כאמור בדברי ההסבר להצעה, מטרתה היא לתקן את חוק האזנת סתר וליישם את אותן המלצות של צוות משיח המצריכות תיקון חקיקה ראשית.

בתום עבודה מאומצת שנפרסה על פני תקופה של כשנתיים, ועדת החקירה הפרלמנטרית מתכבדת להביא בפני הכנסת את סיכום דיוניה, בהתאם לסדר הנושאים אותו קבעה בתחילת פעילותה, וכן סוגיות מוצעות להמשך דיון וליבון. הנושאים אליהם מתייחס הסיכום הם כדלקמן:

- ❑ נושא 1 - ההליכים המתנהלים במשטרה עובר להחלטה האם להגיש בקשה לצו האזנת סתר (עמ' 8-5);
- ❑ נושא 2 - ההליך בבית המשפט – הדיון בבקשה למתן צו להאזנת סתר (עמ' 12-9);
- ❑ נושא 3 - צו האזנת סתר ותמלול (עמ' 16-13);
- ❑ נושא 4 - האזנת סתר ורשויות חקירה אחרות (עמ' 18-17);
- ❑ נושא 5 - הפקת מידע מודיעיני (עמ' 20-19);
- ❑ נושא 6 - אחזקה, ביעור ומחיקה של חומר האזנה (עמ' 22-21);
- ❑ נושא 7 - האזנה לשיחות של בעלי מקצוע (עמ' 25-23);
- ❑ נושא 8 - הקשר שבין צו חיפוש וצו האזנה (עמ' 28-26);
- ❑ נושא 9 - פיקוח; עונשין ואכיפה (עמ' 32-29);
- ❑ נושא 10 - האזנת סתר ברשות הרבים (עמ' 33);
- ❑ נושא 11 - אמצעים טכנולוגיים לביצוע האזנות סתר (עמ' 34).

בין היתר, ממליצה הוועדה על המשך בחינה של סוגיות שונות ובהן: עיבוי מערך הפיקוח בתוך המשטרה, לרבות הכנסת שלבי בקרה בהליך הפנים משטרתי (עמ' 8); חיוב המשטרה בהכנת מדדי איכות לבחינת צווים להאזנת סתר שיועברו לבית המשפט בצמתים שונים של ההליך, וכן דרישות שונות שמטרתן צמצום מספר השופטים העוסקים במלאכה וחיובם בהכשרה מיוחדת לעניין זה (עמ' 12); הבניית שיקול דעתו של השופט הדן בבקשה להאזנת סתר (עמ' 16); קביעת חובה בדבר ביעור חומר האזנה בחלוף פרק זמן שיקבע (עמ' 22); הסדרת מצב של קליטה מקרית של שיחת בעל מקצוע ששיחות עשויות להיות חסויות, אגב האזנה ליעד אחר (עמ' 25); הסדרת הקשר שבין צו

חיפוש ובין צו האזנה (עמ' 28); הרחבת טווח הנושאים שבהם השר לביטחון הפנים מחויב בדיווח שנתי לועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לרבות דיווח בדבר סוג העבירות שבגינן התבקשו הבקשות להאזנת סתר, חלוקה לפי מחוזות ודיווח בדבר משך זמן ההאזנה שהותר (עמ' 32); עיגון סמכותה של המשטרה לתיעוד חזותי נלווה להאזנת סתר (עמ' 34) ועוד.

ואם יורשה לי להוסיף עוד כמה מילים אישיות; לפני שנתיים ביקשתי להקים ועדה שתחקור את עניין האזנות הסתר ודרכי הביצוע שלהן. התגובות של גורמים ממשלתיים היו, נוקשות בסירובן ולא נענו לבקשה. מליאת הכנסת, לעומת זאת, נענתה לפנייתי בחיוב והורתה על הקמת ועדת חקירה בנושא. אז נטען כי מאחורי ההחלטה להקמת צוות חקירה מסתתרים שיקולים פוליטיים כאלו ואחרים. במהלך העבודה, הקפדנו חברי הוועדה ואני, שלא לעסוק בפרשה מסוימת כזו ואחרת אלא לעסוק בנושא בכלליותו ולעומקו; על מנת להביא לתיקון הקלקולים שמצאנו. הוועדה מיקדה עבודתה ועמדה על הכשלים המפרים את האיזון הראוי בין הזכות לפרטיות לבין זכותה של החברה להגן על עצמה; הצענו פתרונות- אם בחקיקה ואם בהקפדה על נהלים זאת ועוד על מנת להביא לאיזון המיוחל שהובע בנוסח החוק.

המלצות הוועדה מפרטות את החוקים שראוי לחוקק כדי להביא את האזנות הסתר לאיזון הנאות. ההמלצות מכוונות לסתום פרצות שנמצאו בעבודת הגורמים השונים המלווים את האזנות הסתר. ההמלצות מתייחסות במפורט לכל שלבי הליך האזנות הסתר: הן במשטרה, הן בבית המשפט והן בדרכי הדיווח.

לא ניתן היה להביא לחקירה אמיתית של נושא האזנות הסתר ללא שיתוף הפעולה המתמשך עם נציגים שונים שבאו לוועדה והביעו עמדתם. בין היתר, הוועדה תבקש להביע תודה עמוקה למשנה ליועץ המשפטי לממשלה הגב' רחל גוטליב; למנהלת המחלקה הפלילית בפרקליטות המדינה הגב' אפרת ברזילי; לעו"ד רביד דקל ממשרד המשפטים; עו"ד גיל שפירא מהסניגוריה הציבורית, ממשטרת ישראל - לרפ"ק אלעזר כהנא, רפ"ק טלי רובין ורפ"ק אנה בן-מרדכי; לעו"ד שלמה למברגר מהמחלקה לחקירות שוטרים; מהנהלת בתי המשפט – לעו"ד ברק לייזר ולכב' השופט אלון גילון; לפרופסור יורם שחר; לעו"ד דן חי, נציג לשכת עורכי הדין; ולכב' השופט בדימוס ורדי זיילר. דיוני הוועדה מגיעים לאיכות המיוחדת שלהם בזכות צוות הייעוץ המשפטי שלה, בראשות המשנה ליועצת המשפטית של הכנסת עוה"ד סיגל קוגוט. את העיסוק היסודי בנושאים פליליים מלווה בחכמה, בעמקות, באחריות, במצפון מזוקק ובניסיון היועצת המשפטית עוה"ד אפרת רוזן. תודה מיוחדת חבה הוועדה לעוה"ד רוזן על כול אלה. ולבסוף תודות לצוות הקרוב לעבודתנו למנהלת הוועדה הגב' דורית ואג ולמזכירות הוועדה הגב' תמי ברנע, הגב' נטלי שלף, הגב' חופית עלפי, ליועצות הפרלמנטריות לגב' מבשרת לנדאו-נבו, לגב' רעות זילברשץ-כהן ולדובר הוועדה מר גור מוטולה.

מנחם בן-ששון

יושב-ראש הוועדה

נושא 1

ההליכים המתנהלים במשטרה עובר להחלטה האם להגיש בקשה לצו האזנת סתר

(ישיבות הוועדה מיום 20 במאי 2007 ומיום 22 ביולי 2007)

1. **<u>רקע</u>**

האזנת סתר היא האזנה לשיחה באמצעות מכשיר ללא הסכמת אף אחד מבעלי השיחה, לרבות הקלטה של שיחה כזו (סעיף 1 לחוק). שיחה כוללת גם דיבור בטלפון אלחוטי, בטלפון נייד, במכשיר קשר אלחוטי, בפקסימיליה, בטלקס או בתקשורת בין מחשבים.

תנאי לכך שמדובר בהאזנת סתר הוא שההאזנה נעשית ללא הסכמת אף אחד מבעלי השיחה. מכאן, שככלל, ובכפוף לחריגים הקבועים בסעיף 3 לחוק, כאשר השיחה מוקלטת על ידי אחד מבעלי השיחה, אין המדובר בהאזנת סתר.

סעיף 2(א) לחוק קובע כי האזנת סתר היא אסורה אלא אם כן נעשתה בהיתר (זאת, בכפוף לחריגים הקבועים בסעיף 8 לחוק לעניין האזנות סתר שאינן טעונות היתר).

עניינו של סעיף 6 לחוק, שכותרתו האזנת סתר למניעת עבירות, בעיגון ההוראות העיקריות לעניין קבלת היתר כאמור. לפי סעיף זה, נשיא בית המשפט המחוזי או סגנו רשאים להתיר בצו האזנת סתר, בהתקיים התנאים הבאים:

1) הוגשה בקשה בכתב על ידי קצין משטרה מוסמך;
2) הדבר דרוש לאחת המטרות הבאות:
   (1) גילוי, חקירה או מניעת עבירות מסוג פשע;
   (2) גילוי או תפיסת עבריינים שעברו עבירות מסוג פשע;
   (3) חקירה לצורכי חילוט רכוש הקשור בעבירה שהיא פשע.
3) נשיא בית המשפט שקל את מידת הפגיעה בפרטיות;
4) תקופת ההיתר לא תעלה על שלושה חודשים (אך הוא ניתן לחידוש מפעם לפעם).

לפי הפסיקה, על הבקשה להיתר האזנה להתבסס על מידע המראה כי אכן יש צורך אמיתי בנקיטה באמצעי מרחיק לכת זה מבחינת הפגיעה בצנעת הפרט כדי למנוע עבירות או לגלות עבריינים, וזאת בהתייחס בין היתר לחומרת העבירה [ע"פ 2286/91 **מדינת ישראל נ' אילוז**, פ"ד מה(4) 289]. בע"פ 1302/92 **מדינת ישראל נ' נחמיאס**, פ"ד מט(3) 309 פורטו השיקולים אותם צריך בית המשפט לשקול, ביניהם: האם מדובר בחשד לביצוע עבירה חמורה שיש לציבור עניין מרבי במניעתה או בגילוי מבצעיה שגובר על העניין שיש לו בהגנה על פרטיותם של מי שהבקשה נוגעת להם; האם נחה דעתו של השופט שההאזנה לשיחות טלפוניות של החשודים היא אכן נחוצה להשגת המטרות הנ"ל ואין בנמצא שיטות חקירה רגילות ושגרתיות העשויות באופן סביר להבטיח תוצאות דומות; האם הבקשה מוגבלת להאזנה לשיחות של חשוד מסוים או של חשודים אחדים; האם הבקשה מתייחסת לכל השיחות ממספר טלפון מסוים או נאמר בבקשה שהיא מתייחסת לחשוד פלוני וכן לאנשים נוספים בלתי ידועים המשתמשים באותו טלפון; ועוד.

2. **סיכום דיוני הוועדה**

1. **תפיסת המשטרה את כלי האזנות הסתר**

ראש ימ"ר ש"י, משטרת ישראל

משטרת ישראל מחשיבה את האזנות הסתר ככלי האפקטיבי ביותר ללוחמה בפשיעה. נטען, שמדובר באחד הכלים היחידים שעומדים לרשות המשטרה לאיסוף ראיות בכל הקשור לפשיעה ככלל, ולפשיעה חמורה בפרט.

עוד נטען, כי כל פגיעה ביכולת המשטרה לעסוק בתחום האזנות הסתר, וכל מגבלה שתוטל בתחום זה מעבר למגבלות הקיימות, עלול להביא לפגיעה ממשית ביכולתה של המשטרה לבצע את תפקידה בתחום אכיפת החוק ומניעת עבירות.

2. **הנהלים הקיימים במשטרה לעניין האזנות סתר**

ראש ימ"ר ש"י, משטרת ישראל

הנהלים הקיימים היום במשטרה, 39 במספר, הם תוצר של הצורך באיזון בין הפגיעה בפרטיות כתוצאה מהאזנות סתר, ובין הצורך של המשטרה לבצע את תפקידה ולהגן על שלום הציבור. על מנת לממש את האיזון האמור, ובעקבות דו"ח מבקר המדינה והמלצות צוות משיח, גובשו במשטרה הנהלים האמורים שמחליפים שני נהלים שהיו קיימים בעבר בתחום זה.

3. **יחידות המשטרה הרלבנטיות להאזנת סתר**

ראש ימ"ר ש"י, משטרת ישראל

היחידות שבהן מתבצעת האזנת סתר: יחידות מחוזיות (הקצין העומד בראשן הוא קצין בדרגת ניצב משנה) ויחידות ארציות (הקצין העומד בראשן הוא בדרגת תת ניצב). כלומר, שמקום שבו תבקש יחידת חקירות בתחנה במשטרה או ביחידה מרחבית האזנת סתר, היא תיאלץ לפנות ליחידה המרכזית במחוז או ליחידה הארצית. האזנות סתר לא מתבצעות ברמת התחנה וברמת המרחב (למעט חריגים מועטים).

4. **מערך השיקולים הנשקלים במשטרה עובר להחלטה האם להגיש בקשה להאזנת סתר**

ראש ימ"ר ש"י, משטרת ישראל

(1) חומרת העבירה – השאלה המנחה היא מה מידת הסיכון הנשקף לחיי אדם אם לא תתבצע האזנת הסתר. כלומר, פגיעה בחיי אדם או כוונה לפגיעה כאמור מהווה אינדיקציה לחומרת העבירה.

(2) הסיכוי לאיסוף ראיות באמצעות האזנת הסתר.

(3) עוצמת החשד – נבחנים איכות המידע ומהימנות הראיות הקושרות בין העבריין ובין ביצוע פשע או פשע המתרקם.

(4) הקשר בין המואזן ובין העבירה.

(5) <u>הסיכוי לפגיעה בפרטיות של מי שאינו חשוד</u> – נטען שהיכולות הטכניות של המשטרה הן כאלה שאינן מונעות אפשרות להאזנה לאנשים אחרים מלבד המואזן הספציפי. כלומר, היכולות הטכניות שקיימות היום אינן מאפשרות סינון מבעוד מועד של החומר המואזן. לצורך העניין, כל השיחות מוקלטות ולכן יש פוטנציאל להאזנה גם למעטפת האנשים הסובבים את המואזן. הסיכוי האמור לפגיעה בפרטיותם של אנשים אלה נלקחת גם היא בחשבון עובר להגשת הבקשה.

(6) <u>משך זמן ההאזנה</u> – החוק מאפשר האזנה בפעימות של עד 3 חודשים, לפרק זמן מקסימאלי שאינו מוגבל בתקרת מקסימום. נטען כי משך זמן ההאזנה הצפוי נלקח גם הוא בחשבון.

5. <u>ההליך המתקיים ביחידת ההאזנה</u>

ראש מחלק האזנות סתר, היחידה הארצית לחקירות בין לאומיות, משטרת ישראל

לאחר שקילת ששת השיקולים שהוצגו לעיל, קצין האזנה מוציא למחלקת האזנות סתר "הזמנת עבודה". ההזמנה נעשית על גבי טופס מובנה, והיא כוללת פרטים שונים אודות האזנת הסתר, לרבות: נשוא ההאזנה, קווי הטלפון שמבקשים להאזין להם, בדיקות מקדמיות, פרטי האובייקט, אורח חייו, איפה הוא נוהג לשהות, מי האנשים הקרובים אליו, המידע שבגינו מבקשים את האזנת הסתר, במה הוא חשוד, מה מעניין את המשקלטים, על מה צריך לשים דגש, מי הם קשרי המשפחה שלו וכיו"ב.

6. <u>ההליך לצורך הגשת בקשה להארכת האזנת סתר מעבר לתקופה של חצי שנה</u>

ראש ימ"ר ש"י, משטרת ישראל

הממטה הארצי, משטרת ישראל

על פי הנהלים הפנימיים של המשטרה, נדרשת פרוצדורה מיוחדת לצורך הגשת בקשה להארכת האזנת סתר מעבר לחצי שנה: לצורך הגשת בקשה כאמור נדרש אישור של ראש אגף חקירות ומודיעין במטה הארצי של המשטרה. מדובר במקרים בודדים בלבד. הודגשו שני מישורים –

(1) המישור המהותי – המשטרה שוקלת למעשה את כל מארג השיקולים אותם שוקלים עובר להגשת כל בקשה להאזנת סתר, תוך מתן משקל דומיננטי לשני שיקולים: האחד הוא שיקול האפקטיביות, היינו מה הם תוצרי האזנת הסתר עד כה המאפשרים לקשור את החשוד לעבירה ועד כמה האזנת הסתר מקדמת את החקירה עצמה; והשני הוא עוצמת הפגיעה בפרטיות. התפיסה היא שמשום שמאזינים לאדם וגם למעטפת אנושית הסובבת אותו כבר תקופה משמעותית, יש לוודא שפגיעה ממושכת כזו בפרטיות אכן מוצדקת נוכח התוצרים המופקים ממנה.

(2) המישור הדיוני – ראש אגף החקירות והמודיעין נדרש לאשר את בקשת ההארכה מעבר לחצי שנה. לצורך כך הוא מקבל את עמדת ראש חטיבת המטה ועמדת מפקד המחוז הרלבנטי. כמו כן, קצין משטרה בדרגת ניצב מחווה דעתו שההאזנה אכן מוצדקת ונדרשת. בנוסף, ראש האגף מקבל גם עמדה משפטית בשים לב לכל האיזונים שבחוק ובפסיקה, כי ההאזנה אכן חיונית ונדרש להמשיכה.

בקשות להארכת האזנת סתר מעבר לשנה מועברות לאישור מול פרקליט המחוז הרלבנטי, בהליך דומה להליך שצוין לעיל.

7. **תיעוד ההליכים המתקיימים במשטרה עובר להגשת הבקשה להאזנת סתר**

ראש ימ"ר ש"י, משטרת ישראל

המטה הארצי, משטרת ישראל

הלשכה המשפטית, המשרד לביטחון הפנים

נקודת המוצא היא שאין תיעוד כחובה של כל ההליכים המקדמיים המתנהלים ביחידות. תיעוד, ככל שקיים, נעשה בצורה "וולונטרית" ורק בחלק מהיחידות (כך למשל, נטען שביחידות הארציות מתעדים את ההליכים המקדמיים עובר להחלטה האם להגיש בקשה להאזנת סתר, ולעיתים יש גם פרוטוקולים של הדיונים עצמם).

התפיסה אותה ביטאו נציגי המשטרה היא שאין מקום לדרוש תיעוד מלא של ההליכים המתנהלים במשטרה מאחר ומדובר בהליכים מקדמיים המובילים להחלטות ביניים מנהליות בדרך לקבלת החלטה מנהלית הנבחנת בצורה שיפוטית. עוד נטען, כי התפיסה היא שתיעוד מלא כאמור הוא מיותר מאחר ומכלול השיקולים והראיות משתקפים בסופו של דבר בבקשה המוגשת לבית המשפט ובדיון עצמו בבית המשפט. כן נטען, כי ההליכים המקדמיים האמורים הם רק סוג אחד של הליכים המתנהלים במשטרה עובר לקבלת החלטות מורכבות מסוגים שונים, ואין מקום לייחד דרישה לתיעוד רק להליכי האזנות סתר. לבסוף, טענו נציגי המשטרה כי הטלתה של חובת תיעוד כאמור תיצור הכבדה בירוקרטית מיותרת.

תיעוד ככל שקיים, נשמר על פי הוראות ביטחון השדה של המשטרה.

3. **סוגיות מוצעות להמשך דיון**

(1) מוצע לבחון אפשרות לחייב בנהלים, בחקיקת משנה או בחקיקה, כי בבקשה להאזנת סתר תצוין זהותם של מואזנים פוטנציאליים אשר קיימת הסתברות גבוהה כי האזנה ליעד ההאזנה תכלול גם האזנה לשיחותיהם, ושהם בעלי חיסיון.

(2) מוצע לבחון אפשרות לעיגון חקיקתי של הליך מיוחד לצורך הגשת בקשה להאזנת סתר מעבר לחצי שנה כדלקמן:

1. דרישה לאישור של ראש אגף החקירות והמודיעין במשטרה;
2. הבניית שיקול דעתו של ראש אגף החקירות והמודיעין: דרישה כי ישוכנע שהמשך ההאזנה חיוני למניעת עבירה או לחקירתה, וכן קביעה כי יתחשב, בין היתר, בעוצמת הפגיעה בפרטיותו של המואזן עצמו.

(3) מוצע לבחון אפשרות לעיגון חקיקתי של הליך מיוחד לצורך הגשת בקשה להאזנת סתר מעבר לשנה, ובפרט – דרישה לאישור של פרקליט מחוז [הצעה חלופית של ח"כ דוד רותם: הגורם המאשר בהאזנות סתר מעבר לחצי שנה יהיה פרקליט מחוז, והגורם המאשר בהאזנות סתר מעבר לשנה יהיה היועץ המשפטי לממשלה].

(4) מוצע לבחון אפשרות לעיגון חקיקתי של הדרישה כי הקצין המוסמך יהיה קצין שמפכ"ל המשטרה הסמיך לצורך כך, ושעבר הכשרה מיוחדת.

נושא 2

ההליך בבית המשפט – הדיון בבקשה למתן צו להאזנות סתר

(ישיבות הוועדה מיום 10 ביוני 2007 ומיום 1 ביולי 2007)

1. **<u>רקע</u>**

סעיף 6(א) לחוק קובע כי קצין משטרה מוסמך הוא שמגיש את הבקשה לקבלת היתר להאזנת סתר. על פי סעיף ההגדרות בחוק, "קצין משטרה מוסמך" הוא קצין משטרה בדרגת ניצב משנה ומעלה, שהסמיך המפקח הכללי של המשטרה. סעיף 6(ב) לחוק קובע כי הבקשה תהיה על פי טופס והיא תידון במעמד צד אחד כאשר מטעם המבקש יתייצב קצין בדרגת סגן ניצב ומעלה, הוא הקצין הטוען.

ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת עמדה במהלך חודש דצמבר 2006 על החשיבות הגלומה באופן הגשתן של הבקשות למתן היתר לצו האזנות סתר ובתוכן הבקשות במסגרת דיוניה בתקנות האזנת סתר (בקשה להיתר האזנה), התשס"ו-2006. במהלך ישיבותיה בעניין התקנות האמורות, עמדה הוועדה על כך שלאופן הגשת הבקשה ולתוכנה יכולה להיות השפעה מכרעת על הדיון בבית המשפט בבואו לדון בבקשה למתן ההיתר. לפרוצדורה חשיבות בהבטחת אפשרות של בקרה הולמת על התרת השימוש בכלי ההאזנה, בהגברת שקיפות התהליך, והכל-מבלי לחשוף את שצריך להישאר חסוי כדי שלא לסכל את פעילות המשטרה.

2. **<u>סיכום דיוני הוועדה</u>**

1. **<u>ההליך בבית המשפט</u>**

<u>הלשכה המשפטית, הנהלת בתי המשפט</u>

המבחן המנחה בבחינת יעילות הדיון בבקשות למתן צווים להאזנות סתר מבחינת בתי המשפט אינו בחינת כמות הבקשות שאושרו מתוך סך כל הבקשות שהוגשו, אלא בתנאים ובמגבלות שנקבעו בצווים השיפוטיים. בסופו של יום, בית המשפט נדרש לאזן בין צורכי החקירה ובין הפגיעה בפרטיות. הדרך לעשות כן אינה בדחיית הבקשות להאזנת סתר לבדה, אלא בהטלת מגבלות על אופן ביצוע האזנת הסתר, לרבות בדרך של קביעת מגבלות לעניין תמלול.

על מנת לשמור על מקצועיות בנושא זה ישנם מספר פורומים שבמסגרתם ניתן לדון בהליך הנוגע להאזנות סתר, לרבות פורום פנימי של שופטים בבית המשפט המחוזי, פורום בתי משפט מחוזיים ופורום נשיאי בתי המשפט לעניינים פליליים.

הנהלת בתי המשפט אינה רואה מניעה לכך שתיערך הבחנה עניינית ומושכלת בין סוגי עבירות, חומרתן, ויעדי ההאזנה לעניין הערכאה המוסמכת למתן צווים לפי חוק האזנת סתר. יתירה מכך, בתשובה לשאלת הוועדה נטען כי גם אינה רואה מניעה בכך שיוסמכו לדון בבקשות לצווי האזנת סתר גם נשיאים וסגני נשיא של בתי משפט השלום, וכן שופטי שלום שיוסמכו לכך על ידי הנשיא.

בהתייחס לשאלת הוועדה בדבר האפשרות ל"פורום שופינג", נטען כי אף שהחוק אינו קובע סמכות מקומית לדון בבקשות למתן צווים לפי חוק האזנת סתר, בפועל, מגיש הגורם החוקר את הבקשות בבית המשפט המחוזי שבתחומו הוא פועל. ברוב בתי המשפט נקבע הסדר לפיו דנים הנשיא וסגניו בבקשות אלה בסבב, ועל כן היכולת, כך נטען, לבחור את השופט בתוך בית המשפט, היא מוגבלת יחסית.

הסנגוריה הציבורית הארצית

השיקול המרכזי שצריך להנחות את בתי המשפט בבחינת הצורך במתן צו להאזנת סתר הוא מידת הפגיעה הצפויה בפרטיות. לעולם השאלה שצריכה להישאל היא האם יש תשתית ראייתית מספקת המצדיקה מהלך חריג שתוצאתו היא פגיעה קשה בפרטיות. נטען כי הפגיעה חייבת להיעשות רק באותם מקרים שיש תשתית ראייתית מינימאלית המאפשרת זאת.

2. <u>זהות הקצין הטוען</u>

ראש מדור סיגנט באח"מ, המשרד לביטחון הפנים

הממה הארצי, משטרת ישראל

אף שהחוק דורש כי הקצין הטוען יהיה קצין בדרגת סגן ניצב ומעלה, המשטרה הטילה על עצמה מגבלות נוספות לעניין זה בנהלים פנימיים. על-פיהם, נדרש כי הקצין הטוען יהיה גם קצין מודיעין וחקירות שלו נגישות לחקירה. כלומר, נדרש כי יהיה מדובר בסגן ניצב ממערך החקירות והמודיעין, כאשר על פי רוב מדובר בראשי מפלגים. בשל כך, מדובר בקצין בדרגה גבוהה ביותר, המעורה בתיק החקירה הספציפי ומקורב לחקירה. מגבלה נוספת שהמשטרה נטלה על עצמה היא שמפכ"ל המשטרה יסמיך את אותם קצינים במפורש לשמש כקצינים טוענים (היום מוסמכים כ-30 קצינים).

הקצינים הטוענים עוברים הכשרה מיוחדת במשטרה לצורך תפקידם, והם נדרשים גם להשתתף בפורומים שונים שבהם מלובנות סוגיות הנובעות מהתקנות ומהחוק.

3. <u>דרישה לליווי של גורם משפטי בדיון בבקשה למתן צו להאזנת סתר</u>

על פי הנהוג, הקצין הטוען הוא שמופיע בבית המשפט, והדיון מתנהל ללא השתתפות "נציג משפטי", היינו נציג הפרקליטות או התביעה המשטרתית.

הממה הארצי, משטרת ישראל

המשטרה איננה מתעלמת מכך שיכולים להיות צמתים בהליך שבהם נדרש "ליווי משפטי" (כך למשל, הוחלט כי במקרים רגישים שבהם הבקשה להאזנת סתר נושקת לתחום של חסיונות יישקל הצורך בליווי פרקליטות). הכלל הוא שאין ליווי משפטי, אלא אם כן מדובר במקרה הנתפס כ"רגיש", ואז יישקל הצורך בליווי כאמור.

ברם, המשטרה סבורה שיש להסתפק, ככלל, בליווי המשפטי המתקיים על פי רוב ברמת חוות הדעת המשפטית בהליך המנהלי המתקיים במשטרה עובר להגשת הבקשה להאזנת סתר, ואין לדרוש ליווי פיזי של גורם משפטי לקצין הטוען בבית המשפט.

מנהלת המחלקת הפלילית, פרקליטות המדינה

בדרך כלל לא עולות שאלות משפטיות בהליך המתנהל בפני בית המשפט, אלא בחינה של שיקול הדעת של המשטרה בשימוש בכלי החקירתי של האזנות סתר, במהלך חקירה. מכאן, שאין צורך על פי רוב, בליווי של גורם משפטי. בנוסף, נטען כי גורם משפטי כאמור, מטבע הדברים, איננו מעורה בתיק החקירה ולכן ספק אם יש יתרון כלשהו בצירופו להליך שהרי הוא אינו מסוגל להוסיף מעבר לטיעוני הקצין הטוען.

הממונה ליועץ המשפטי לממשלה (פלילי)

בדו"ח וינר נכתב כי לא מוצע לשנות את הנוהג לפיו ככלל בקשות המוגשות להאזנת סתר יוגשו על ידי המשטרה ולא על ידי הפרקליטות, והמשטרה היא שתופיע בפני בית המשפט. יחד עם זאת, הוכר בכך שיהיו מקרים שבהם יהיה זה נכון לדרוש גם ליווי משפטי.

כבוד השופטת מוסיה ארד, נשיאת בית המשפט המחוזי בירושלים

על פי רוב לא עולות שאלות משפטיות בהליך המתנהל בפני בית המשפט. אם וכאשר נתקלים בשאלה משפטית במהותה, בית המשפט יכול, והוא אף פונה בפועל, בבקשה לקבלת חוות דעת מאת היועץ המשפטי לממשלה בטרם יכריע בבקשה למתן הצו.

פרופסור יורם שחר

ליווי פיזי של גורם משפטי עלול לסרבל את ההליכים בבית המשפט. עיקר ההליך הוא חקירתי ולא משפטי ולכן אין צורך בליווי משפטי. הפתרון לבעייתיות בהליך הוא בקיום דיון אדברסרי, ולא בהוספת גורם משפטי.

4. <u>קיום דיון במעמד צד אחד</u>

הכלל הוא שהדיון בבקשה למתן צו להאזנת סתר מתבצע במעמד צד אחד. עובדה זו מחויבת המציאות מאחר והאזנה שיעד ההאזנה יודע עליה, איננה עוד האזנת סתר וספק אם היא יכולה להשיג את מטרתה. ברם, קיום דיון במעמד צד אחד טומן בחובו סכנות רבות.

כבוד השופטת מוסיה ארד, נשיאת בית המשפט המחוזי בירושלים

מבחינת בתי המשפט, דיון במעמד צד אחד הוא דיון שמעדיפים פחות. יחד עם זאת, ברור הוא שבמטריה של האזנות סתר, מכלול השיקולים יחייב על פי רוב דיון במעמד צד אחד.

הסנגוריה הציבורית הארצית

הסנגוריה הציבורית מתנגדת להצעות לפיהן היא תהיה הגוף האמון על ייצוג חשודים במסגרת הליכים למתן צו להאזנת סתר. נטען כי במרבית המקרים החשוד כלל אינו יודע שהוא חשוד, ומכאן שבקביעת "ייצוג" על ידי הסנגוריה הציבורית יש משום כסות להליך כולו. עוד צוין, כי מאחר והסנגור לא יוכל לפנות לחשוד ולעדכן אותו בדבר החקירה המתנהלת נגדו, הוא ימצא עצמו חוטא לתפקידו ולנאמנותו ללקוחו. בכך יש גם משום פגם אתי.

מנהלת המחלקת הפלילית, פרקליטות המדינה

אין תרומה אמיתית בקיום דיון עם תחליף לנוכחות שבו האדם אינו יכול לטעון לגופם של דברים, אלא רק לדבר על פגיעה ב"ערכים" וב"זכויות".

3. <u>סוגיות מוצעות להמשך דיון</u>

(1) מוצע לבחון אפשרות לעיגון חקיקתי של כללי הסמכות המקומית כדלקמן: הסמכות המקומית לדון בבקשות לפי החוק תהא נתונה לבית המשפט אשר באזור שיפוטו התקיים אחד מאלה:

- נעברה העבירה שבקשר אליה מוגשת הבקשה, כולה או מקצתה;
- נמצאת היחידה הממונה על חקירת העבירה, שבקשר אליה מוגשת הבקשה.

כמו כן, מוצע לקבוע בחוק כי מקום שבו הוגשה בקשה להאזנת סתר, ימשיך אותו בית משפט לדון בכל בקשה כאמור הנמצאת בסמכותו בקשר לאותה עבירה, ובניגוד לכללי הסמכות המקומית הקבועים בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, לא תתאפשר העברה של דיון לבית משפט אחר אם חקירת העבירה הועברה ליחידת חקירות אחרת.

(2) מוצע לבחון אפשרות לעיגון חקיקתי של הדרישה כי נשיא בית המשפט המחוזי הוא שידון בבקשות לפי חוק האזנת סתר, אלא אם יחליט להעביר את הדיון בבקשה פלונית לסגן נשיא בית המשפט המחוזי שהוסמך לצורך כך (החריג – אם נבצר מהנשיא לדון בבקשה). כן מוצע לבחון אפשרות לקבוע כי יצומצמו מספר סגני נשיא בתי המשפט המחוזי הרשאים לדון בבקשות כאמור.

(3) מוצע לבחון אפשרות לעיגון הדרישה כי שופט הדן בבקשה להאזנת סתר יעבור הכשרה מיוחדת, כפי שייקבע.

(4) מוצע לבחון אפשרות לעיגון חקיקתי של הקביעה כי הארכת בקשה להאזנת סתר או הגשת בקשה נוספת באותו עניין, תובא תמיד בפני השופט שנתן את הצו המקורי, אלא אם כן נבצר ממנו לדון בבקשה.

(5) מוצע לבחון אפשרות לעיגון חקיקתי של הדרישה כי הקצין הטוען יהיה קצין שמפכ"ל המשטרה הסמיך לצורך כך, ושעבר הכשרה.

(6) מוצע לבחון אפשרות לעיגון דרישה המחייבת את המשטרה להעביר לבית המשפט "מדדי איכות" לבחינת האזנת סתר בעת הדיון בבקשה וכן דיווח בדבר אותם מדדים בכל מקרה של הארכת בקשה להאזנת סתר או הגשת בקשה

נוספת באותו עניין; כמו כן מוצע לבחון אפשרות לעיגון הדרישה להעברת מדדים כאמור לבית המשפט בחלוף תקופה שתקבע אף אם הסתיימה החקירה באותו עניין.

נושא 3

צו האזנת סתר ותמלול

(ישיבות הוועדה מיום 22 ביולי 2007 ומיום 08 באוגוסט 2007)

1. רקע

עניינם של סעיפים 6(ד) ו-(ה) לחוק בתוכן ההיתר, והם קובעים כי בהיתר יפורטו הפרטים הבאים:

1) זהות האדם אשר ההאזנה לשיחותיו הותרה או זהות הקו או המתקן המיועדים לשמש לקליטה – אם הם ידועים מראש;
2) מקום השיחות או סוגן – אם הם ידועים מראש;
3) דרכי ההאזנה שהותרו;
4) תקופת תוקפו של ההיתר (התקופה לא תעלה על שלושה חודשים מיום מתן ההיתר, ההיתר ניתן לחידוש מפעם לפעם).

2. סיכום דיוני הוועדה

1. מגבלות המפורטות בצו ההאזנה

הלשכה המשפטית, הנהלת בתי המשפט

על פי רוב, הבקשות למתן צו להאזנת סתר מגיעות כאשר הן כוללות את המגבלות המבוקשות, ועל כן החלטת השופט היא "כמבוקש". נדירים המקרים שבהם נקבעות מגבלות בדבר האזנה ותמלול שלא התבקשו מראש על ידי המשטרה, במסגרת בקשת ההאזנה.

המגבלות העיקריות הקיימות בצווי ההאזנה הן מגבלות בדבר זמן ההאזנה המבוקש והיקף התמלול.

הלשכה המשפטית, המשרד לביטחון הפנים

על פי רוב, השופט נותן דעתו וקובע מגבלות מפורטות בדבר תמלול בצו ההאזנה (בין שהוא מאשר את המגבלות שהמשטרה עצמה ביקשה, ובין שקובע מגבלות אחרות). במקרים נדירים המשטרה אינה מציינת דבר בנושא זה והשופט אף הוא שותק. גם במקרים אלה (שהוצגו כנדירים ביותר ובלתי תקינים) המשטרה רואה עצמה ככפופה ל"מגבלת הרלבנטיות", היינו תמלול שיחות רלבנטיות בלבד.

המשטרה מעדיפה מגבלות תמלול שהן אישיות באופיין, היינו מגבלות בדבר שיחות אודות אדם מסוים, על פני מגבלות נושאיות, היינו מגבלות בדבר חשדות בנושאים מסוימים. לגישתה, מגבלות נושאיות הן בעייתיות ביותר בין היתר, מאחר ובזמן השקלוט קשה למשקלט לדעת האם שיחה מסוימת היא רלבנטית או בלתי רלבנטית. משכך, המשטרה מעדיפה מגבלות אישיות, ובפרט – שיחות של החשוד או אודותיו.

2. תמלול

מנהלת המחלקה הפלילית, פרקליטות המדינה

תמלול הוא הכלי שבאמצעותו הרשויות משקפות את האיזון הנכון בין איסוף כל החומר הרלבנטי ובין הרצון שלא לתעד מידע שיש בו פגיעה בפרטיות ושאינו רלבנטי, כלומר האיזון בין איסופו ושמירתו של כל החומר שנחוץ לבירור האמת (כל החומר הרלבנטי שיכול להצביע על אשמה או על חפות) ובין מידע רב שנאסף בהאזנה שאינו נחוץ לבירור האמת ושיש בו פגיעה בפרטיות. הצורך בכלי זה נובע מכך שבהאזנה נקלטים גם מידעים שאינם רלבנטיים לחקירה. זאת, משום שלהבדיל מכלי חקירה אחרים שהם ממוקדים יותר, האזנת סתר היא כלי חקירתי שאינו בהכרח ממוקד. מכאן, תפיסת הפרקליטות כי התמלול הוא הכלי לסינון מידע לצורך צמצום הפגיעה בפרטיות. בין השאר, בשל העיסוק החוזר בחומרים לאחר ההאזנה. נטען, כי מבחן הרלבנטיות הוא המבחן לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 באשר ל"חומר חקירה", ומדובר ככלל במידע שנחוץ לבירור האשמה, במבט רחב. יישום המבחן כרוך בשיקול דעת ונתון כמובן לפרשנות.

עוד נטען, כי הפגיעה החמורה בפרטיות היא בעצם ההאזנה של המשקלט. ברם, פגיעה זו היא פגיעה חד פעמית.

המטה הארצי, משטרת ישראל

המציאות הטכנולוגית בישראל היום מאפשרת להאזין לכל. על רקע מציאות זו, הדרך לצמצום הפגיעה בפרטיות נעשית על ידי הטלת מגבלות בתחום התמלול. בהתאמה המשטרה, כמדיניות, מבקשת בעת הגשת הבקשה להאזנת סתר כי יוטלו מגבלות בתחום זה.

ראש חוליית סתר, משטרת ישראל

לשאלת הוועדה, נטען כי כמות המקרים שבהם ניתן היתר האזנה אבל ההאזנה לא תומללה (למשל משום שנמצא שאין בהאזנה חומר רלבנטי, או משום שהאדם החליף מספר טלפון וכיו"ב טעמים) הוא כ-3% מכלל תיקי ההאזנה.

3. **תמצות/תקצור**

מנהלת המחלקה הפלילית, פרקליטות המדינה

המטה הארצי, משטרת ישראל

תקצור משמעו העלאת דברים על הכתב כאשר יש ספק בדבר הרלבנטיות של המידע. הוא אפשרי בשלושה מצבים עיקריים:

(1) השיחה ספק רלבנטית;

(2) מדובר בשיחה ארוכה, חלקה רלבנטי וחלקה לא;

(3) לצורך הרחבה בדיעבד של היתר התמלול – למשל במקרה שבו ההאזנה מגלה ראיות לעבירות נוספות.

4. **ההליך שמתקיים במשטרה לאחר קבלת הצו**

ראש מחלק האזנות סתר ביחידה הארצית לחקירות בין לאומית, משטרת ישראל

לאחר קבלת הצו, עוד בטרם העלאת ההאזנה, המשקלט מחויב (על פי נהלים פנימיים) להבין את התיק בטרם יתחיל להקשיב. לצורך כך, הוא נדרש לשים דגש על סעיפי העבירה, המגבלות שהשופט הטיל בצו וכל מידע נוסף על המואזן ועל ההאזנה שיש בו רלבנטיות (למשל מידע על מטרות ההאזנה, איך צופים שההאזנה תקדם את החקירה, אורח חייו של המואזן וכיו"ב). אם מדובר במשקלט חדש יחסית, הוא נדרש גם לשוחח עם משקלט ותיק.

כל השיחות מתועדות. הן מקבלות מספר סידורי ומסווגות באחד מחמישה סיווגים: רלבנטי, נוגע, לא רלבנטי, אינטימי או חסוי (סיווגים אלה נעשים בשדה חובה כך שאין אפשרות לדלג על שלב זה). הסיווג נתון לביקורת של קצין ההערכה שכן בסוף כל יום מועברת רשימת השיחות לקצין ההערכה שמכריע האם אכן כל אחת מהשיחות רלבנטית. מאחר וקצין ההערכה מכיר היטב את תיק החקירה, שיקול דעתו בהקשר זה הוא מרבי. בתום הליך הביקורת האמור ניתן גם לחזור ולשנות סיווג של שיחה.

מקום שהמשקלט שומע שיחות שאינן רלבנטיות, הן אינן מתומללות או מתוקצרות. תחת זאת, נרשם בתיעוד קצר בדף ההפקה תיאור השיחה למשל "שיחת חולין" או "שיחה אינטימית".

המשקלט פועל על פי רוב לבד וללא פרקליט מלווה, ומכאן שלו מסור שיקול הדעת הראשוני להחליט מה לתעד, לתקצר או לתמלל. עם זאת, שיקול דעתו עובר מסננות נוספות ובפרט – המסננת של קצין ההערכה, חוקרים בכירים, יועצים משפטיים וכמובן הפרקליטות כדלקמן:

(1) המסננת הראשונה – העברת דפי ההפקה לקצין ההערכה;

(2) המסננת השנייה – העברת דפי ההפקה לחוקר;

(3) המסננת השלישית – העברת דפי ההפקה לפרקליט מלווה.

בשלב שלקראת הפיכת החקירה לגלויה כל החומרים עוברים לפרקליט המטפל. הפרקליט, כך נטען, מקבל את כל דפי ההפקה לרבות שיחות חסויות ואינטימיות. מתוך כלל המידע הפרקליט מסנן אילו שיחות רלבנטיות לכתב האישום.

5. <u>קצין הערכה</u>

ראש חטיבת מודיעין, משטרת ישראל

ראש מחלק האזנות סתר ביחידה הארצית לחקירות בין לאומית, משטרת ישראל

ככלל, לכל תיק האזנת סתר מוצמד קצין ההערכה. מדובר בשוטר שעבר הכשרה מתאימה. על פי רוב מדובר בקצינים, אבל אין מדובר בדרישה הכרחית כל עוד מדובר במי שקיבל הכשרה לעניין. כן נטען, כי בדרך כלל מדובר באנשים עם ניסיון פיקודי בתחום המודיעין.

מפקד המחוז הוא שממנה שוטר כקצין ההערכה.

יחידות ההערכה מובנות כך שיש קצין הערכה שיושב ביחידות הארציות. במחוזות ובימרי"ם יש קצין הערכה שמתחתיו יש קציני הערכה משניים לתחומים מסוימים, כאשר לעיתים החלוקה ביניהם היא נושאית. בהתאמה, קציני הערכה מתמחים בנושאים שונים כמו סמים, מעשי אלימות, שוד, פשיעה אלימה וכיו"ב.

6. <u>קיומם של צווים בדיעבד?</u>

הלשכה המשפטית, הנהלת בתי המשפט

ראש חוליית סתר, משטרת ישראל

אין צווי האזנת סתר הניתנים בדיעבד להאזנה שבוצעה. ואולם, יש צווים הניתנים בדיעבד בדבר הרחבת תמלול. גם במקרה של בקשה להרחבת היתר לתמלול בדיעבד יש צורך בצו שיפוטי.

בקשה להיתר בדיעבד של תמלול מוגשת באותו אופן שבה מוגשת לבית המשפט בקשה להיתר האזנה, בהתאם להוראות החוק והתקנות (משום כך למשל, הקצין הטוען הוא הגורם המגיש את הבקשה להיתר תמלול בדיעבד). הפרשנות הנוהגת היא שהתקנות מתייחסות לכל הליך בבית המשפט, לרבות הליך להיתר תמלול בדיעבד.

3. <u>סוגיות מוצעות להמשך דיון</u>

(1) מוצע לבחון אפשרות לעיגון חקיקתי של שיקול הדעת השיפוטי כך שבית המשפט יתיר בצו האזנת סתר רק לאחר ששקל גם את חומרת העבירה, עוצמת החשד, הקשר שבין המואזן ובין העבירה ומשך זמן ההאזנה (השיקול בדבר מידת הפגיעה בפרטיות ושההאזנה דרושה לגילוי, לחקירה או למניעה של עבירה מעוגנים היום בסעיף 6 לחוק).

(2) מוצע לבחון אפשרות לקידום הצעת החוק הממשלתית לפיה תתאפשר הרחבתו של היתר, לגבי שיחה שלפי מגבלותיו של ההיתר המקורי אין לתמללה, אך הדברים שנקלטו בה דרושים לגילוי, חקירה או מניעה של עבירות, או לגילוי או תפיסה של עבריינים שעברו עבירות.

(3) מוצע לבחון אפשרות לעיגון חקיקתי של הדרישה כי בית המשפט יידרש, כסמכות חובה, לקבוע הוראות לעניין תמלול ההאזנה.

(4) מוצע לבחון אפשרות לעיגון הדרישה כי לכל האזנת סתר המתבצעת על פי צו של בית משפט ימונה שוטר אשר יפקח באופן הדוק על השקלוט, ושקיבל לצורך כך הכשרה מיוחדת.

(5) מוצע לבחון אפשרות לקביעת פורום עתי של פרקליטים, חוקרים ושופטים, לצורך דיון וליבון סוגיות העולות מנושא האזנות הסתר.

נושא 4

האזנות סתר ורשויות חקירה אחרות

(ישיבת הוועדה מיום 15 באוגוסט 2007)

1. **רקע**

בתקנות האזנת סתר, התשמ"ו-1986 נקבע כדלקמן:

"רשות מוסמכת" – ראש רשות ביטחון או קצין משטרה מוסמך, לפי העניין;

"מזמין" – רשות מוסמכת, מי שרשות מוסמכת הסמיכה אותו להזמין האזנת סתר, רשות חוקרת אחרת;

"רשות חוקרת אחרת" – אחת מאלה:

- רשות ההגבלים העסקיים;
- רשות ניירות ערך;
- אגף מס הכנסה ומיסוי מקרקעין;
- אגף המכס ומס ערך מוסף;
- משטרה צבאית חוקרת;
- המחלקה לחקירת שוטרים במשרד המשפטים.

תקנה 9 לאותן תקנות קובעת:

(1) נתגלה במידע שהושג בהאזנה או בחומר ההקלטה חומר העשוי לשמש למניעת פגיעה בביטחון המדינה, או לשמש למניעת עבירות או לגילוי עבריינים בעבירות מסוג פשע, רשאית רשות מוסמכת, על אף האמור בתקנה 3, להעביר את המידע וחומר ההקלטה לרשות מוסמכת אחרת או למוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים.

(2) העברת מידע כאמור בתקנת משנה (א), תיעשה רק ככל שהדבר דרוש לצורך מילוי תפקידו של מי שאליו מועבר המידע, ותלווה באישור שלו בכתב, על כך ועל דבר קבלת המידע.

2. **סיכום דיוני הוועדה**

1. **פניה של רשויות אחרות למשטרה לצורך ביצוע האזנת סתר**

הלשכה המשפטית, המשרד לביטחון הפנים

פעמים רבות הקצין המוסמך אינו נענה לבקשות של רשויות אחרות לביצוע האזנת סתר. הסיבות העיקריות: סברה כי החקירה טרם הבשילה דייה או מחסור בכוח אדם. ברם, בשנתיים האחרונות רוב הפניות של רשויות אחרות למשטרה (שהיו בודדות במספר בלבד) נענו.

נציגי רשויות חקירה אחרות

זהות מבקש הבקשה ברשויות החקירה האחרות בעת הפנייה למשטרה:

(1) רשות לניירות ערך – ראש מחלקת חקירות;

(2) רשות להגבלים עסקיים – ראש מחלקת חקירות;

(3) רשות המסים – סמנכ"ל חקירות ומודיעין;

(4) מצ"ח – מפקד מצ"ח.

מאחר וסעיף 49יא לפקודת המשטרה מסמיך את ראש המחלקה לחקירות שוטרים להיות קצין מוסמך, הרי שהמחלקה לחקירות שוטרים מוסמכת לבצע בעצמה האזנות סתר.

2. **<u>האזנת סתר "בידי" רשויות חוקרות אחרות</u>**

ראש חוליית סתר, משטרת ישראל

ניתן להצביע על שלושה סוגים עיקריים של האזנות סתר "בידי" רשויות חקירה אחרות:

(1) צח"מ משותף – צוות חקירה משותף מוקם מלכתחילה בין רשות חוקרת ובין המשטרה בנוגע ליעד משותף. אחד מכלי החקירה הוא האזנת סתר אותה מבקשת ומבצעת המשטרה.

(2) האזנות סתר המבוקשות מטעם הרשות, לצורך חקירה הייחודית לה – הרשות החוקרת מבקשת מהמשטרה לבצע עבורה האזנת סתר לצורך חקירת עבירה ייחודית לה.

(3) מקום שבו המשטרה נתקלת, אגב ביצוע האזנת סתר שהיא יזמה וביקשה, במידע שיכול להיות רלבנטי לרשויות אחרות – המשטרה פונה לבית המשפט ומבקשת אישור להעביר את המידע לאותה רשות. זהו מקרה חריג שבו תוך כדי פעילות משטרתית רגילה, עולה מידע לגבי עבירה שהיא ייחודית לרשויות חקירה אחרות.

3. **<u>סוגיות מוצעות להמשך דיון</u>**

מוצע לבחון אפשרות לעיגון מפורש של זהות הגורמים המוסמכים ברשויות החקירה האחרות לפנות למשטרה ולבקש ביצוע האזנת סתר.

נושא 5

הפקת מידע מודיעיני

(ישיבת הוועדה מיום 21 באוקטובר 2007)

1. **<u>רקע</u>**

תקנה 8 לתקנות האזנת סתר, התשמ"ו-1986 קובעת: "המזמין, או מי שהמזמין הסמיכו לכך, רשאי להורות על הפקת מידע מודיעיני מחומר הקלטה ועל הפצתו, וכן על שמירתו גם לאחר מחיקת חומר ההקלטה, אם הדבר דרוש למטרות מודיעין לפי החוק, והוראת תקנה 5(א) תחול עליו". הוועדה בחנה את אופן פרשנותה של התקנה ואת הסמכות להפיק מידע מודיעיני מחומר האזנה.

2. **<u>סיכום דיוני הוועדה</u>**

משרד המשפטים

צוין כי לכאורה, סעיף 6(א) לחוק מאפשר ביצוע האזנת סתר גם במטרה למנוע פשע. ואולם, למען הסר ספק, צוות משיח המליץ על תיקון חקיקה, שקיבל ביטוי במסגרת הצעת החוק הממשלתית, ולפיו יקבע בצורה מפורשת כי ניתן להפיק מידע מודיעיני משיחה שנקלטה כדין, בהתאם למגבלות התמלול שנקבעו בהיתר שמכוחו מבוצעת האזנת הסתר. כן המליץ הצוות לקבוע חריג לכלל זה ולאפשר הפקת מידע מודיעיני משיחה גם מעבר למגבלות התמלול שנקבעו בהיתר, וזאת רק במקרה שבו הדבר חיוני לשם סיכול מיידי של עבירה או לשם פעילות מבצעית מיידית. כלומר, בעוד שהפקה למטרות מודיעין לפי סעיף קטן (א) מדברת על "חומר הניתן לתמלל", הרי שכאשר מדובר במצב של סיכול עבירה באופן מיידי לא נדרש הצמצום של חומר הניתן לתמלול.

הוסבר, כי מהתיקון המוצע עולה שככל שצו האזנת הסתר מנוסח בצורה דווקנית יותר, חומרים רבים יותר יכולים להיות מחוץ לגדר הצו, ולכן על מנת להפיק אותם, גם למטרות מודיעין, יש הכרח לחזור לבית משפט על מנת להפוך את אותו מידע ל"שיחה שניתן לתמלל". ואולם, אם הצו מנוסח בצורה רחבה (למשל אישור לתמלול כל השיחות של החשוד או אודותיו), הרי שניתן גם לתמלל בצורה רחבה, יותר מידעים יהוו "שיחה שניתן לתמלל"; ולכן ניתן להפיק יותר מידע למטרות מודיעין גם ללא פנייה לבית המשפט. המלצות אלה מקבלות ביטוי, כאמור, בהצעת החוק הממשלתית.

בנוסף, במסגרת הדיון על חומרים "עודפים" העולים תוך כדי האזנת סתר ביקשו נציגי המשרד להבחין בין מידע מודיעיני (כמפורט לעיל) ובין "חומר ראיות". לעניין חומר ראיות, התבקשה הבחנה עקרונית בין שני מקרים:

(א) חומר ראיות הנוגע לאותה פרשיה, אבל מתייחס לעבירות אחרות שההיתר כפי שנקבע בצו ההאזנה אינו חל עליהן (לא מדובר בהכרח אפילו בראיות הקשורות לאותו מואזן, אלא בראיות הקשורות לאותה פרשיה). בהקשר זה, צוות משיח המליץ (וכך אף נוהגים) לפנות לבית המשפט ולבקש להרחיב את הצו גם לגבי העבירות החדשות ולאפשר תמלול.

(ב) ראיות המלמדות על ביצוע עבירות הקשורות לעבירות שלגביהן חל ההיתר. למשל, ניתן צו האזנה ביחס לעבירות של שוחד, אך במהלך ההאזנה מתגלות ראיות הנוגעות לעבירות קשורות כמו מרמה והפרת אמונים. על פי

דו"ח צוות משיח במקרה כזה לא חייבים לגשת לבית המשפט כי רואים את ההאזנה לעבירות אלה כנגזרת מההיתר המקורי.

כבוד השופט בדימוס ורדי זיילר

כבוד השופט זיילר סבר כי ההבחנה של המשטרה בין האזנה ובין תמלול אינה נכונה שכן היא הופכת את התמלול לעיקרון משפטי בעוד שלגישתו מדובר בכלי עבודה שייעודו העיקרי להקל על עבודת המשטרה. השופט סבר כי אם לא תיעשה הבחנה זו, ולא יסתכלו על התמלול כעיקרון משפטי, הדבר יגרום לשופטים דווקא להיזהר יותר ולכתוב היתר מצומצם ודווקני לצו ההאזנה. הוא הסביר עוד, כי הפגיעה בפרטיות מתקיימת ברגע ההאזנה, ולא בגלל התמלול.

3. **סוגיות מוצעות להמשך דיון**

מוצע לבחון אפשרות לקידום הצעת החוק הממשלתית לעניין מתן עיגון חוקי מפורש להפקת מידע מודיעיני מחומר האזנה, וזאת אך ורק לגבי שיחות שניתן לתמללן על-פי ההיתר שניתן, או לגבי חומר חיוני לשם סיכול מיידי של עבירה או לשם פעילות מבצעית דחופה.

נושא 6

אחזקה, ביעור ומחיקה של חומר האזנה

(ישיבת הוועדה מיום 21 באוקטובר 2007)

1. **רקע**

תקנה 4 לתקנות האזנה סתר, התשמ"ו-1986, קובעת כי "בכפוף לתקנות אלה יחולו הוראות חוק הארכיונים, התשט"ו-1955, על שמירת חומר הקלטה ועל ביעורו".

תקנה 5 לאותן תקנות קובעת כדלקמן:

(1) מי שמחזיק בחומר הקלטה (להלן – המחזיק), ישמור אותו בדרך שתבטיח סודיות כפי שנקבעה בידי ראש המטה הכללי של צבא הגנה לישראל, המפקח הכללי של המשטרה או רשות מוסמכת, לפי העניין.

(2) חומר הקלטה יישמר בידי מבצע ההאזנה, זולת אם העבירו לפי תקנה 3.

(3) היה בחומר ההקלטה חומר חקירה, יישמר חומר ההקלטה עד תום ההליכים המשפטיים הקשורים לחקירה שבמסגרתה נעשתה האזנת הסתר.

סעיף 9ב לחוק האזנת סתר קובע:

(1) ראש הממשלה, בהסכמת שר המשפטים, יקבע כללים בדבר מחיקה או ביעור של חומר האזנה ששמירתו אינה נדרשת, ובדבר אופן החזקתו של חומר האזנה ששמירתו נדרשת מטעמי ביטחון.

(2) כללים כאמור בסעיף קטן (א) יהיו טעונים אישור הועדה המשותפת; ראש רשות ביטחון רשאי להורות על שינוי בכללים, ובלבד שתוך שישה חודשים יובא השינוי לאישור הועדה המשותפת; הכללים לא יפורסמו ברשומות או בדרך אחרת.

(3) קבע קצין משטרה מוסמך או מי שהוסמך על ידו לכך, כי חומר האזנה, כולו או חלקו, אינו דרוש למניעת עבירות או לגילוי עבריינים, יורה בכתב על מחיקה או ביעור של חומר האזנה.

(4) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) או (ג), חומר חקירה לא יימחק, אלא לאחר תום ההליכים המשפטיים וקבלת אישור בכתב מראש של התובע.

(5) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) או (ג) לא תימחק הקלטה, אלא אם כן ניתן למחוק את כלל ההקלטות שעל גבי הסליל.

(6) לעניין סעיף זה, "חומר האזנה" – סליל או אמצעי אחר המשמש להקלטה, תמליל ותעתיק ממנו, כולם או חלקם.

בהתאמה, תקנה 7 שעניינה מחיקת חומר הקלטה, קובעת כך:

(1) נתקבלה הוראה על מחיקת חומר הקלטה לפי סעיף 9ב לחוק, ימחק אותו כל מחזיק בו בתוך עשרה ימים מיום קבלת ההוראה.

(2) נתקבלה הוראה כאמור בתקנת משנה (א) לגבי חומר הקלטה שעל חלק מדיסק אופטי, ימנע המחזיק, באמצעות תוכנה, את הגישה לחומר, כל עוד לא ניתן למחוק את כל החומר שעל הדיסק בדרך אחרת.

(3) לפני ביצוע מחיקה של חומר הקלטה לפי תקנת משנה (א) או מניעת גישה לפי תקנת משנה (ב), למעט מחיקה של חומר הקלטה או מניעת גישה בידי רשות ביטחון, ירשום מבצע ההאזנה בפנקס מכוח תקנה 6, את הנימוקים למחיקה ואת שמו ותפקידו של מי שהורה על כך.

2. <u>סיכום דיוני הוועדה</u>

1. <u>סעיף 9ב לחוק</u>

משרד המשפטים

הלשכה המשפטית, המשרד לביטחון הפנים

על פי עמדת המשטרה, סעיף 9ב(א) לחוק אינו מתייחס למחיקה של חומר האזנה לגילוי עבירות אלא מתייחס רק להאזנות סתר הנוגעות לביטחון המדינה. בהתאמה, הכללים לעניין מחיקה וביעור של חומר האזנה שמבצעת המשטרה קבועים בנהלים פנימיים המסווגים כ"סודיים". על פי אותם נהלים, מחיקה של חומר האזנה תיעשה רק לאחר קבלת אישורים מתאימים המלמדים על כך שהחומר אינו משמש ולא ישמש לצורך ראייתי, ובפרט – שאין מדובר בחומר חקירה. פרשנות המשטרה היא שלגבי תיקים שאינם מגיעים לכדי אישום (היינו נסגרים בשלבים הראשוניים שלו) לא ניתן לדבר על "חומרי חקירה" ראייתיים ולכן ניתן למחוק ולבער. לעומת זאת, חומרים שהגיעו לתביעה ומוגדרים כחומרי חקירה לא יבוערו אלא אם יש אישור של תובע על כך שהחומר לא עתיד לשמש לצורך כלשהו ואין בו צורך.

הנהלים אינם קובעים פרוצדורה לבחינת הצורך במחיקה בחלוף פרק זמן מסוים. תחת זאת, הנהלים מטילים את האחריות ליזום מהלך של ביעור ומחיקה על גורמים שונים כמו מזמין העבודה או רמ"ח האזנות סתר.

3. <u>סוגיות מוצעות להמשך דיון</u>

מוצע לבחון את האפשרות לעיגון חקיקתי של חובה בדבר ביעור בחלוף פרק זמן שייקבע, בניגוד להטלת האחריות על איש המשטרה או התובע הספציפי.

נושא 7

האזנה לשיחות של בעלי מקצוע

(ישיבת הוועדה מיום 11 בנובמבר 2007)

1. **רקע**

הוראות החוק בדבר מתן היתרים לביצוע האזנת סתר אינן חלות על שיחות שהעדות עליהן חסויה מכוח סעיפים 48-51 לפקודת הראיות (סעיף 9 לחוק) היינו: שיחות בין עורך דין ללקוחו; שיחות בין רופא לחולה; שיחות בין פסיכולוג למקבל טיפול; שיחות בין עובד סוציאלי למקבל טיפול; ושיחות בין כהן דת למתוודה. כלומר, סעיף 9 לחוק מתייחס לבעלי החסיונות המנויים בפקודה בלבד, וקובע את האיסור להאזין להם. מאידך גיסא, סעיף 9א קובע את החריג ולפיו ניתן לבקש, באישור היועץ המשפטי לממשלה או פרקליט המדינה, היתר האזנה אם יש יסוד לחשד שנותן השירות המקצועי מעורב בעבירות חמורות במיוחד הנמנות בחוק (רצח, הריגה, עבירה שיש בה סכנה לפגיעה בביטחון המדינה, עבירה של עסקת סמים, או עבירה של קשר לעבור את אחת העבירות דנן), וההאזנה במקרה זה תהא על דרך הקלטה בלבד, בכפוף להחלטה אחרת של בית המשפט, כך שהחומר יועבר לעיון השופט שנתן את ההיתר והוא יוכל להאזין לו, למיין אותו ולהורות על אופן הטיפול בו. נדרש כי ההאזנה חיונית למניעתה או לחקירתה של העבירה, וכאמור, שיש יסוד לחשד שאחד מבעלי המקצועות המנויים "מעורב" בעבירה.

2. **סיכום דיוני הוועדה**

1. **האזנה לבעלי מקצוע המנויים בסעיף 9 לחוק**

הלשכה המשפטית, המשרד לביטחון הפנים

ראש חוליית סתר, משטרת ישראל

על פי פרשנותה של המשטרה ניתן להקליט את השיחות של בעלי המקצוע אך לא ניתן להקשיב להן. ההקלטה עוברת לבית המשפט שמקשיב לה ורשאי להורות על תמלולה. בית המשפט רשאי להתיר להאזין (ולתמלל) רק שיחות המלמדות על ביצוע עבירה, ולא שיחות שהחיסיון חל עליהן.

נטען, שרשימת העבירות עליהן חלה הפרוצדורה המיוחדת של סעיף 9א לחוק מצומצמת. משכך, הממשלה מציעה להוסיף עוד עבירות וביניהן, עבירות לפי חוק איסור הלבנת הון, חוק מאבק בארגוני פשיעה, וכן עבירות הסחר בבני אדם ועבירת השוחד.

"מעורב" - לפי פרשנות המשטרה מדובר במי שיש כנגדו חשד, היינו הוא חשוד בעבירה.

על פי הנוהל משטרתי, ראש היחידה המזמינה פונה למטה הארצי (חוליית סתר) בבקשה להסדיר פנייה לראש חטיבת המודיעין ואחריו לראש אגף חקירות ומודיעין. רק בתום ההליך הפנים משטרתי פונה המשטרה ליועץ המשפטי לממשלה או לפרקליט המדינה לצורך אישור הבקשה.

2. האזנה לבעלי מקצוע אגב אורחא

הלשכה המשפטית, המשרד לביטחון הפנים

הוסבר כי תזכיר החקיקה מבקש להסדיר מצב המעוגן היום בנוהל המשטרתי שגובש בעקבות המלצות צוות משיח. מדובר במצב שבו מתבצעת האזנה שגרתית לחשוד, והמאזין סבור שיעד ההאזנה משוחח עם בעל מקצוע שיש חשש שעל תוכן שיחותיו חל חיסיון. במקרה כזה, המאזין מפסיק לאלתר את ההאזנה, מסמן את השיחה כ"חסויה", ומודיע לראש היחידה או לסגנו על האפשרות שמדובר בשיחת בעל מקצוע ששיחותיו חסויות.

בשלב זה, המשטרה מחליטה האם לפנות לבית המשפט אם לאו. נטען, כי המשטרה מוותרת במקרים רבים על הפנייה לבית משפט למרות שייתכן שמדובר בשיחות עברייניות, לנוכח הפרוצדורה המכבידה (לגישתה) הקבועה בנוהל.

מקום שמוחלט לפנות לבית המשפט, חומר ההקלטה מועבר לשופט שנתן את ההיתר שרשאי להאזין להקלטה או להורות על עריכת תמליל ולעיין בו. בעקבות הערה שהושמעה בדיון בוועדה כי לעיתים קרובות השופטים כלל אינם מקשיבים להאזנה בסיטואציה כאמור, צוין, שבמקרים רבים מוצג בפני השופטים מידע חיצוני אובייקטיבי המצביע על מעורבות של בעל החיסיון בעבירות שלמעשה מייתר את הצורך להקשיב בפועל לשיחות שכן ברור מה תוכנן, לרבות מקרים שהמשקלט שמע את השיחה מבלי לדעת כי מדובר בבעל חיסיון ומדווח לבית המשפט על התוכן.

בעת הדיון בוועדה צוין כי אין נתונים מדויקים בדבר מספר המקרים של האזנות אגב אורחא, אבל המשטרה סברה שבשנה יש כ-100 האזנות שבהן עולה אגב אורחא האזנה לבעל מקצוע, ומתוכן, בכ-50 מקרים ניגשים לבית המשפט בבקשה להרחיב את ההיתר. ביתר המקרים ההאזנה נסגרת. במסמך שהועבר לוועדה לאחר הדיון צוינו הנתונים הבאים: ב-11 פרשיות נעשתה פנייה לבית משפט לעשות שימוש בחומר הקלטה משום שעלה חשד כלפי בעל חיסיון, כשסה"כ הפעמים שבהם נתבקש בית המשפט לאשר שימוש בחומר היה 15. בית המשפט התיר לעשות שימוש כאמור ב-12 מקרים, והוא האזין בפועל לחומר ההקלטה ב-4 מקרים.

3. קאדים

מנהל בתי הדין השרעים

הקאדים הם בעלי תפקיד שיפוטי ודתי אך אינם נחשבים "כוהני דת" לפי פקודת הראיות ועל כן גם ההסדרים המיוחדים הקבועים בסעיף 9 ו-9א לחוק אינם חלים עליהם. הובע חשש שמא מאזינים לקאדים בשיחותיהם המנוהלות בתוקף תפקידם כאנשי דת.

הלשכה המשפטית, המשרד לביטחון הפנים

לפי הנוהל המשטרתי, לגבי הקאדים כבעלי תפקידים בכירים אחרים בשירות המדינה (כמו שופטים, רבנים ראשיים ודיינים), נדרש מדרג של אישורים בטרם פונה המשטרה בבקשה להאזנת סתר לפי סעיף 6 לחוק. בהתאמה, נדרשים אישורים שונים בתוך המשטרה, כאשר האישור הסופי הנדרש עובר לפנייה לבית המשפט הוא אישור היועץ המשפטי לממשלה.

הודגש כי הבקשה תוגש לפי סעיף 6 לחוק ולא לפי ההסדרים המיוחדים שבסעיף 9א לחוק.

4. עיתונאים

הלשכה המשפטית, המשרד לביטחון הפנים

מאחר ועיתונאי אינו נמנה על בעלי המקצוע המנויים בפקודת הראיות, ומאחר והחיסיון שחל לגבי מקורות עיתונאיים הוא חיסיון יחסי יציר הפסיקה, הטיפול בהאזנות לעיתונאים אינו מעוגן בחקיקה אלא בנוהל משטרתי, מתוך הבנה בדבר מעמדם המיוחד של העיתונאים.

על פי נוהל זה, מתבקש אישור ראש אגף חקירות ומודיעין וכן אישור של פרקליט מחוז בטרם פונה המשטרה לבית המשפט בבקשה לביצוע האזנת סתר לעיתונאי. בבקשה מצוין כי מדובר בעיתונאי. עם זאת, הפנייה לבית המשפט נעשית לפי סעיף 6 ולא לפי סעיף 9א לחוק.

הנוהל מגדיר "עיתונאי" בצורה רחבה – כל מי שמגדיר עצמו כעיתונאי, ועוסק בעיתונות בפועל.

3. סוגיות מוצעות להמשך דיון

(1) מוצע לבחון את האפשרות לקידום הצעת החוק הממשלתית לעניין הסדרת מצב של קליטה מקרית של שיחת בעל מקצוע ששיחותיו עשויות להיות חסויות, וזאת אגב האזנה ליעד אחר. מוצע כי מיד עם היוודע הדבר שמדובר בבעל מקצוע, תופסק כל הקשבה לשיחה ולא ייערך תמליל שלה. כן מוצע לקבוע כי לא ייעשה כל שימוש בחומר ההקלטה אלא אם כן הועבר לשופט שנתן את ההיתר, ובהעדרו – לשופט מוסמך אחר, והשימוש אושר על ידו.

(2) מוצע לבחון את האפשרות לקיצור פרק הזמן המקסימאלי להאזנה לפי סעיף 9א לחוק (יו"ר הוועדה, ח"כ מנחם בן ששון, הציע להעמיד את פרק הזמן האמור על חודש ימים).

נושא 8

הקשר שבין צו חיפוש וצו האזנה

(ישיבת הוועדה מיום 2 בדצמבר 2007)

1. סיכום דיוני הוועדה

פרקליטות מחוז תל אביב

1. אבחנות מוצא ומושגי יסוד רלבנטיים

(1) תקשורת סינכרונית מול תקשורת א-סינכרונית:

1. סינכרונית – שיחה פנים אל פנים, טלפון, שיחה בתוכנות להעברת מסרים מיידיים וכיו"ב. אין אגירה של השיחה.
2. א-סינכרונית – תקשורת שנעשית לא בו-זמנית. למשל ביפר, תא קולי טלפוני, מסרוני SMS וכיו"ב. כלומר, התקשורת נעשית דרך גורם שלישי שמעכב את העברת המסר שאיננה נעשית בו-זמנית[1].

(2) תקשורת ישירה מול תקשורת באמצעות צד שלישי: למשל תקשורת ביפר (באמצעות מוקד שירות ביפר), דואר אלקטרוני (באמצעות ספק שירותי הדוא"ל, המאחסן את המידע עד לקריאתו בידי הנמען) או מסרוני SMS (באמצעות חברת הסלולאר).

(3) אבחנה בין מאחסן המידע התקשורתי (ה-proxy) לבין ספק התשתית התקשורתית וספק הגישה למדיה – הומחש באמצעות גלישה באינטרנט:

1. ספק התשתית – זוהי הפלטפורמה הפיזית: חברת כבלים, ADSL של בזק וכיו"ב.
2. ספק הגישה לאינטרנט – זהו ההיבט הלוגי: למשל בזק בינלאומי, ברק וכיו"ב.
3. ספק של שירות מסוים – למשל ספק שירותי דוא"ל: WALLA, GMAIL וכיו"ב.

הוסבר, כי ספק התשתית וספק הגישה, להבדיל מספק המידע (היינו הספק של השירות המסוים) הם בבחינת "מוביל תמים". לכן, אם המשטרה רוצה נתונים שנמצאים בספק הגישה, למשל בברק, חייבים צו האזנת סתר, שכן אין פה תקשורת אגורה. התפיסה המקובלת היא כי כל עוד הגורם הוא רק מנתב ולא אוגר, חייבים צו האזנת סתר.

2. נקודות השקה בין חיפוש לבין האזנת סתר

נקודות ההשקה בין צו חיפוש ובין צו להאזנת סתר תימצאנה בכל הנוגע לחומר מחשב, כאשר הן תבלוטנה יותר ככל שמדובר בתפיסת חומר מחשב בעת שהוא מאוחסן אצל ה-proxy. יש לזכור כי חומר מחשב יכול להיות חפץ בר תפיסה, ויכול גם לעבור בתקשורת בין מחשבים. לכן, יכול להיות לפי המצב הנוהג מצב שבו שיחה תהיה בשלב מסוים "חפץ" ובשלב מסוים "תקשורת".

3. מאפיינים רלבנטיים של האזנת סתר, חיפוש והמצאת מסמכים

- בו זמניות – בהאזנת סתר מדובר במאפיין חובה (ר' פס"ד צוברי 1991); ואילו בחיפוש והמצאת מסמכים המאפיין אינו מתקיים.

[1] דואר אלקטרוני זו דוגמא בעייתית – בשלב מסוים הדוא"ל זה שיחה (לפני שזה נאגר אצל הספק) ובשלב מסוים זה חפץ (כשזה אגור אצל הספק).

- פעולת החקירה מייצרת תיעוד – בהאזנת סתר מדובר במאפיין חובה, ואילו בחיפוש והמצאת מסמכים המאפיין אינו מתקיים.
- תפיסת חומר מחשב אגור – בהאזנת סתר המאפיין אינו מתקיים (אני מייצר תיעוד אך לא תופס חומר אגור) ואילו בחיפוש והמצאת מסמכים מדובר במאפיין חובה.
- פעולת החקירה סמויה מהחשוד – בהאזנת סתר מדובר במאפיין חובה, ואילו בחיפוש והמצאת מסמכים מדובר במאפיין רשות.
- פעולת החקירה צופה פני עתיד – בהאזנת סתר מדובר במאפיין חובה, ואילו בחיפוש והמצאת מסמכים במאפיין רשות.

משמעות הדבר, כי נקודות החפיפה האפשריות הן שתיים:

(1) חיפוש/המצאת מסמכים – צופה פני עתיד;

(2) חיפוש/המצאת מסמכים – שלא בידיעת החשוד.

4. <u>הערכים המוגנים הרלבנטיים</u>

1. הגנה על סוד שיחו של אדם;
2. הגנה על מידת ציפייתו לפרטיות של אדם;
3. מניעת חשש לשיבוש הראיה או "נזק ראייתי" (האזנת סתר יכולה לגרום לשיבוש ראיה או נזק ראייתי מאחר והיא מתערבת בשיחה ויוצרת תיעוד. כלומר, נזק ראייתי יכול לקרות רק כאשר אני יוצר תיעוד).

האזנת סתר פוגעת בשלושת הערכים המוגנים לעיל, ואילו חיפוש והמצאה פוגעים בשניים מהם.

5. <u>יישום</u>

תא קולי - נדון בפס"ד בדיר:

- מחוזי – הקשבה להודעות בתא קולי מהווה האזנה;
- עליון – המדינה הסכימה ללא פסק דין שלא מדבר בהאזנה (ולכן זוכו מהעבירה של האזנת סתר).

הודעות SMS - נדון בעניין אדר (חפציבה):

נקבע כי עיון בהודעות SMS במכשיר הטלפון הסלולארי <u>אינו</u> האזנה אלא מהווה חיפוש במחשב. באותו מקרה דובר בטלפון סלולארי שנתפס אצל החשוד. הצו שניתן הוא צו חיפוש וחדירה למחשב. החלטה זו מוחלת גם על הודעות SMS שנקלטו במכשיר התפוס <u>לאחר</u> רגע התפיסה, ובטרם העיון בפועל. כלומר, כל מה שאגור, בין אם נקרא ובין אם לאו, דורש צו חיפוש ולא צו האזנה.

דואר אלקטרוני אצל ספק שירות הדוא"ל

- החלטה בעניין פילוסוף (פרשת הסוס הטרויאני) (1) – תפיסת הדוא"ל אצל ספק שירותי הדוא"ל מהווה האזנת סתר, מאחר ו"השיחה" לא הסתיימה (לא הסתיימה משום שזה עדיין אצל הספק ולא הגיע למענו);
- הנחיית פרקליט המדינה לאחר פס"ד פילוסוף הנ"ל – אין לראות בתפיסת הדוא"ל במצב דברים זה משום האזנה כי אם חיפוש סמוי או המצאה סמויה (זו בינתיים ההנחיה, למרות החלטת כב' השופט כבוב);

- החלטה בעניין פילוסוף (2) – כל תכתובות הדוא"ל בנמצאות במחשבו של החשוד (Inbox, Sent items, Deleted items) מכל סוג שהוא, מהוות "חפץ" בר תפיסה ולא שיחה. החלטה זו חלה על כל התכתובות, בין אם נקראו ובין אם לאו. כלומר, כשאני תופס אצל החשוד את מחשב הקצה (בין אם מדובר במחשב ובין אם מדובר בסלולארי) כל מה שנמצא אצלו, בין שהגיע אחרי התפיסה או לפניה, נקראו או לא, הוא חפץ ומצריך צו חיפוש ולא צו האזנה.

2. <u>סוגיות מוצעות להמשך דיון</u>

מוצע לבחון את האפשרות להסדיר את היחס שבין צו חיפוש ובין צו להאזנת סתר. הוועדה סברה שניתן בהקשר זה לבחון את המודל שהוצג בפניה על ידי הפרקליטות, בדבר סטנדרטיזציה בנושא התקשורת הא-סינכרונית, כדלקמן:

- כאשר השיחה היא בתקשורת בין מחשבים – אגירתה מחייבת צו האזנה.
- כאשר השיחה מתגבשת כדי חפץ – נדרש צו חיפוש

כלומר, חלק מהזמן השיחה היא תקשורת ולכן נדרש צו האזנה, וחלק מהזמן השיחה מתגבשת לחפץ ולכן צריך צו מסוג אחר (יש לזכור את המהלך של השיחה: דובר א' – מגיעה לproxy – יוצאת לדובר ב' – מגיעה לדובר ב') (מודל זה תואם את האבחנה היסודית במשפט האמריקאי בין Stored Communication לבין In-Transit Communication).

לפי המודל המוצע **מידע אגור, לרבות תקשורת אגורה, ראוי לתפוס בצו חיפוש ולא בצו האזנה**. הטעמים העומדים ביסוד עמדה זו הם:

(1) הציפייה לפרטיות מופחתת לעומת תקשורת סינכרונית;

(2) תפיסת המידע אינה מייצרת תיעוד (ולכן אין חשש לשיבוש הראיה);

המדינה סברה שראוי לתפוס בצו חיפוש מיוחד תקשורת אגורה, תוך התייחסות מיוחדת לרגישות המידע. משכך, משרד המשפטים שוקד על כתיבת הצעת חוק חיפוש חדש, שבה יישבר "משולש הצווים" של חיפוש/המצאה/האזנה. באותה הצעה מתגבש ביטוי למודל עדכני יותר המתחשב בערכים המוגנים לפי מדרג של עוצמת הפגיעה בערכים המוגנים.

נושא 9

פיקוח , עונשין ואכיפה

(ישיבות הוועדה מיום 30 בדצמבר 2007 ומיום 27 בינואר 2008)

1. **<u>רקע</u>**

סעיף 6(ו) לחוק קובע שמפכ"ל המשטרה יגיש, מדי חודש, דין וחשבון ליועץ המשפטי לממשלה על ההיתרים שניתנו (וכן על תנאיהם של ההיתרים) לפי פרק ג' לחוק, היינו היתרים לביצוע האזנת סתר למניעת עבירות וגילוי עבריינים; על היתרים שניתנו לפי סעיף 9א(א)(2) לחוק, היינו היתרים לביצוע האזנת סתר לבעל שיחה חסויה באחת מן העבירות המפורטות בסעיף; ועל היתרים לביצוע האזנות לפי סעיף 2א לחוק חסינות חברי כנסת. כלומר, מדובר בדיווח על שלושה סוגי היתרים (רגיל, בעלי חיסיון, וחברי כנסת).

סעיף 6(ז) לחוק קובע כי השר לביטחון הפנים ימסור, מדי שנה, דין וחשבון לועדת החוקה, חוק ומשפט שיכלול את:

- מספר הבקשות שהוגשו לפי פרק ג' לחוק המסדיר את נושא האזנת סתר למניעת עבירות וגילויי עבריינים;
- מספר ההיתרים שניתנו לפי פרק ג';
- מספר האנשים וכמות קווי הבזק ומתקני הבזק שההאזנה אליהם הותרה.

באשר לסעיפי העונשין:

סעיף 2(ב) לחוק קובע כי: "המשתמש ביודעין וללא סמכות כדין בידיעה או בתוכנה של שיחה שהושגו על ידי האזנת סתר, בין שנעשתה כדין ובין שנעשתה שלא כדין, או מגלה ידיעה או תוכן שיחה כאמור ביודעין לאדם שאינו מוסמך לקבלה, דינו – מאסר חמש שנים".

סעיף 2(ג) לחוק קובע כי: "המציב או המתקין מכשיר למטרת האזנת סתר שלא כדין או כדי לאפשר שימוש בו למטרה האמורה, דינו – מאסר חמש שנים".

וסעיף 2א לחוק שעניינו עבירה של חוקר פרטי קובע כדלקמן:

(1) הורשע חוקר פרטי לפי חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב-1972 (להלן – חוק החוקרים), בעבירה לפי סעיף 2, רשאי בית המשפט, בנוסף לכל עונש שיטיל, לשלול ממנו את רישיונו לעסוק כחוקר פרטי ולפסלו מקבלת רישיון חדש לתקופה שלא תעלה על שבע שנים מיום שיקבע.

(2) מי שנשלל רישיונו כאמור, לא יהיה רשאי לקיים משרד חקירות פרטיות בתוך תקופת הפסילה; הודעה על החלטת בית המשפט לפי סעיף זה תימסר לועדת הרישוי לפי חוק החוקרים.

2. **<u>סיכום דיוני הוועדה</u>**

1. **<u>פיקוח</u>**

סעיף 6(ו) לחוק

עוזר ליועץ המשפטי לממשלה

בפועל, מדי חודש, מגיע ראש חטיבת מודיעין במשטרת ישראל יחד עם קצינת האזנות ראשית לפגישה עם היועץ המשפטי לממשלה. בפגישה זו מוצג בפני היועץ ובפני צוות מטעמו כל הבקשות שהוגשו באותו חודש להאזנת סתר (בין שניתן היתר בגינן ובין שלא ניתן היתר). הוער כי הצוות של משרד המשפטים כולל את היועץ המשפטי לממשלה, עוזרו, המשנה לפרקליט המדינה, מנהלת המחלקה הפלילית בפרקליטות המדינה והמשנה ליועץ המשפטי לממשלה לעניינים פליליים. בדיווח מוצגות הבקשות לפי חתכים שונים, כדלקמן:

- שם יחידת האזנות הסתר;
- מספר סידורי;
- מספר הבקשה להאזנת סתר;
- מספר ההאזנה;
- שם המואזן (שם פרטי ושם משפחה);
- סוג העבירות (בפרט-העבירה שבגינה הוצא הצו);
- סוג ההאזנה (סלולארי, מיקרופוני, קווי, תא קולי, אינטרנט, פקס, סמס וכדומה);
- מספר הטלפון המואזן (בהאזנת נפח יצוין נפח);
- התקופה שאושרה להאזנה;
- הארכות להאזנה (לרבות מספר ההארכה ומשך כל התקופה שאושרה להאזנה);
- הנימוקים להאזנה (יבהירו את הצורך בביצוע ההאזנה);
- החלטת השופט, לרבות הגבלות שהוטלו.

בנוסף, בסוף כל דיווח מובא המספר המסכם של הנתונים הבאים:

- בקשות להאזנת סתר;
- האזנות סתר שבוצעו;
- כמות המואזנים;
- הצווים שיש בהם הגבלה.

לבסוף, מפרט הדיווח האזנות הסתר בחלוקה לפי סוגן (היינו קווי, סלולארי, קווי ציבורי, מיקרופוני וכיו"ב).

הצוות מנהל דיון כללי בסוגיות רוחב כמו נהלי עבודה של המשטרה, יכולות טכנולוגיות, קידום חקיקה בנושא ועוד; וכן דיון על מקרים ספציפיים שעולה בהם הצורך בבדיקה פרטנית (מספר מקרים בודדים בכל דיווח). הוער, כי מדי חודש יש כ-150-200 האזנות סתר מדווחות. בנוסף, בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה הנוכחי, מדי תקופה נבדקת גם השאלה האם הוגשו כתבי אישום בתיקים הנבחנים, והאם ההאזנה סייעה לפענוח הפרשיות.

היועץ המשפטי לממשלה רואה את חשיבות הפיקוח במסגרת דיווח זה בשני מישורים עיקרים:

(1) המישור הקונסטרוקטיבי – הפיקוח מאפשר תיקונים במהלך ההליך לגבי מקרים פרטניים. כך למשל, אם היועץ המשפטי לממשלה מוצא כי בתיק מסוים אין הצדקה להאזנה או לתקופת ההאזנה, ניתן להוריד את ההאזנה או לקצר את תקופתה;

(2) המישור ההרתעתי – אף על פי שהיועץ המשפטי לממשלה אינו בוחן לעומק את כל המקרים המדווחים לו, נוצר אפקט הרתעתי שכן ברגע שבמשטרה יודעים שאחת לחודש היועץ דן בנושא זה, הדבר יוצר תחושה כי ההליך אינו חסין מביקורת ולכן כל התהליך מובנה לכתחילה בצורה אחרת.

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (פלילי)

תכלית הפיקוח כפולה:

(1) איתור תקלות ברמה המערכתית – יכול להביא לשינוי נהלים ושינוי חקיקה;

(2) איתר תקלות פרטניות – תכלית משנית בלבד ככל שהיא נגזרת מהדיווח המועבר ליועץ המשפטי לממשלה.

כבוד השופט (בדימוס) ורדי זיילר

השופט סבר כי ישנה חשיבות מיוחדת להליך של בקרה ופיקוח כאשר מדובר בהליך exparte כדוגמת ההליך של האזנות סתר. מכאן, שבמסגרת הפיקוח יש להיכנס לעובי הקורה ולכל הפרטים הקשורים לכל תיק ותיק. מלאכת פיקוח כאמור אין באפשרות היועץ המשפטי לממשלה לבצע, ומכאן שאין להותיר את מלאכת הפיקוח בידיו.

פיקוח פנים משטרתי

ראש חוליית סתר, משטרת ישראל

מעבר לבקרות פנימיות הנובעות מעצם הדרישה לאישורים בידי דרגים שונים עובר להגשת הבקשה לבית המשפט, ומעבר לליווי של פרקליטים וגורמי דסק שונים, כל צווי האזנת הסתר מועברים גם למטה הארצי ליחידת האזנות הסתר לפיקוח ובקרה נוספים.

יחידת האזנת הסתר הארצית מבוקרת אף היא על ידי מספר גורמים כמו יחידת הביקורת המשטרתית, מבקר המדינה והיועץ המשפטי לממשלה.

2. <u>עונשין ואכיפה</u>

סגן מנהל המחלקה לחקירות שוטרים

למן פרשת מזרחי, התופעה של עבירות בתחום האזנת הסתר אינה בעיה שהמחלקה לחקירות שוטרים מזהה במשטרה. בפועל, למעט מקרה אחד משנת 2000 לא היה מקרה של שוטר שביצע במסגרת תפקידו האזנת סתר שלא כדין.

נטען שהעובדה שלא נפתחו תיקים בגין עבירות כאמור אינה מלמדת על כך שהתופעה אינה קיימת, אולם יש בכך משום אינדיקציה טובה להיקף התופעה.

ראש חוליית סתר, משטרת ישראל

הוצגו נתונים מספריים בדבר תיקים שנפתחו בגין עבירות על חוק האזנת סתר. הודגש כי מדובר הן בתיקי פ.א והן בתיקי א.ת. כאשר הנתונים אינם עושים אבחנה לעניין זהות החשוד (היינו עובד ציבור או אזרח מהשורה):

השנה	סה"כ תיקים שנפתחו	עבירה לפי ס' 2(ב) (שימוש)	עבירה לפי ס' 2(ג) (הצבה)	עבירה לפי ס' 2(ג) (שימוש בדרך של האזנה)

2004	31	16	14	1
2005	20	11	9	
2006	32	16	15	1
2007	29	18	10	1

לא הוצגו נתונים בדבר העמדה לדין משמעתי.

סגן מנהל בתי המשפט, הנהלת בתי המשפט

בין השנים 2000 ל-2006 הוגשו בבתי משפט שלום ברחבי הארץ 15 כתבי אישום בגין עבירות על חוק האזנת סתר, כאשר רק במספר בודד מאותם מקרים התיק נסתיים בהרשעה (ובמקרה אחד בלבד הוטל מאסר בפועל).

3. סוגיות מוצעות להמשך דיון

מוצע לבחון את האפשרות לתיקון החוק כך שיורחב טווח הנושאים עליהם ידווח לוועדת חוקה, לרבות: דיווח בדבר משך זמן ההאזנה שהותר (לרבות התקופה שהתבקשה מלכתחילה); נתונים בדבר היתרים שחודשו/הוארכו; מספר הבקשות שהתייחסו לבעלי חיסיון; סוג העבירות שבגינן התבקשו הבקשות להאזנת סתר, וסוג העבירות בגינן ניתנו ההיתרים; חלוקה לפי מחוזות; וכן זהות מזמין האזנת הסתר כאשר מדובר ברשות חוקרת אחרת.

נושא 10

האזנת סתר ברשות הרבים

(ישיבת הוועדה מיום 30 בדצמבר 2007)

1. **רקע**

סעיף 2(א) לחוק קובע כי האזנת סתר היא אסורה אלא אם כן נעשתה בהיתר. סעיף 8 לחוק קובע חריגים לכלל האמור בכך שהוא מפרט האזנות סתר שאינן טעונות היתר, בין היתר האזנה לשיחה ברשות הרבים על ידי מי שהוסמך על ידי קצין משטרה לשם מניעת עבירות או גילוי עבריינים. "רשות הרבים" מוגדרת כאחד משניים:

(1) מקום שאדם סביר יכול היה לצפות ששיחותיו יישמעו ללא הסכמתו;

(2) מקום שבו מוחזק אותה שעה עצור או אסיר.

כן נדרש, כי ההאזנה נעשתה בידי מי שהסמיכו לכך קצין משטרה מוסמך לשם מניעת עבירות וגילו עבריינים.

2. **סיכום דיוני הוועדה**

1. **"רשות הרבים" בשירות בתי הסוהר**

היועץ המשפטי, שירות בתי הסוהר

בשנת 2006 בוצעו בשירות בתי הסוהר 72 האזנות לפי סעיף 8 (היינו האזנות ללא צו שיפוטי במסגרת "רשות הרבים"), כאשר 57 מהן היו ביוזמת שירות בתי הסוהר.

נושא 11

אמצעים טכנולוגיים לביצוע האזנות סתר

(ישיבת הוועדה מיום 27 בינואר 2008)

1. **<u>סיכום דיוני הוועדה</u>**

1. **<u>אמצעים טכנולוגים</u>**

הלשכה המשפטית, המשרד לביטחון הפנים

משרד המשפטים

הודגשה ההבחנה בין האזנה לקו לעומת האזנת נפח: האזנה לקו כוללת האזנה לטלפון קווי, למחשב ולסלולארי. מאידך גיסא, האזנת נפח מתארת מצב שבו מאזינים למקום מסוים (בדרך של התקנת מיקרופון שמאזין בטווח של מקום מסוים).

עוד נטען, כי מאחר שהאזנה קולטת הכל, היא יכולה לכלול גם פרטים רבים הפוגעים בפרטיות. לכאורה, הסיכוי לכך עולה כאשר מדובר בהאזנות נפח.

כן נטען, כי רק צורך מבצעי הוא שמביא להחלטה האם יהיה שקלוט חי.

לבסוף, נטען כי סוגיית התיעוד החזותי רלבנטית רק להאזנות נפח, אך בעייתית היום מבחינת הסמכות. בעבר סברו שניתן להורות על כך במסגרת סמכויות העזר הקבועות בסעיף 10א לחוק, אך לאור העמימות הקיימת בהקשר זה והפגיעה בפרטיות כתוצאה מתיעוד חזותי נלווה להאזנת סתר, הממשלה החליטה על תיקון החוק והוספת סעיף מפורש המסדיר סוגיה זו.

2. **<u>סוגיות מוצעות להמשך דיון</u>**

מוצע לבחון את האפשרות לקידום הצעת החוק הממשלתית לעניין הסמכות לתיעוד חזותי נלווה להאזנת סתר. לפי הצעה זו, על-מנת להסיר ספק אם היתר האזנה מאפשר גם תיעוד חזותי ברשות היחיד, מוצע להסדיר במפורש כי מי שנתן את היתר ההאזנה רשאי גם להתיר תיעוד חזותי, אם שוכנע שהדבר נדרש למטרות ההאזנה.